כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמות ■ ט"ז טבת ה'תשע"ה ■ 07.01.2015 ■ גליון מס' 308

תפוצה לכל קהילות ישראל

פרשת שמות

ההנהגה הכפולה של משה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אף על פי שגאולת מצרים היתה ניסית, וגם את היציאה ממצרים יכול הקב"ה לעשות ללא התערבות יד אדם כמו שהיה במחנה אשור ככתוב (ישעיה לז): "ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור מאה ושמונים וחמישה אלף" ובספר דברי הימים (ב' פרק לב) הוסיפו: "וישלח ה' מלאך ויכחד כל גיבור חיל ונגיד ושר במחנה מלך אשור וישב בבושת פנים לארצו". למרות היכולת הקפידה ההשגחה העליונה שבגאולת מצרים תהיה מעורבת גם הנהגה אנושית, והמנהיג היה מרכיב מרכזי בתהליך הגאולה. דוגמא למנהיג יהודי מושלם היה משה רבנו, על הכתוב "והנה נער" אומרים חז"ל: .ר"נ-ע-ר" , נ - נאמן, כמו שנאמר: 'בכל ביתי נאמן'. ע - עניו, שנאמר: 'והאיש משה עניו מאד'. ר - רועה, שנאמר ומשה היה רועה.".

ענו הוא האדם שאינו חושב רק על עצמו אלא מבטל עצמו בפני האחרים, את ענוותנותו של משה אנו רואים כבר בראשית דרכו, הוא נסיך החי בארמונו של פרעה ונהנה מכל מנעמי העולם, למרות זאת הוא מוותר על מעמדו ויוצא אל אחיו, לא כתייר המתבונן מהצד על הנעשה, אלא נותן כתף ומסייע לאחיו הנדכאים עד כדי סיכון חיים, מה שאילץ אותו לבסוף להימלט ממצרים להיות גולה ומבוקש בארץ זרה ורחוקה. נוסף לענווה היה משה נאמן, נאמנותו של מנהיג אינה רק בזהירות שלא לפזר הבטחות ללא כסוי, שלא יאמר דבר אחד ולמחרת יעשה ההיפך, או שיטען שמה שרואים משם לא רואים מכאן, נאמנותו של מנהיג היא גם שלא לרמוס את מי שעומד בדרכו ומפריע לו בקידום האישי שלו, כמו שראינו אצל משה בסירובו לקבל את ההנהגה על חשבון אחיו אהרן, וכך מסביר המדרש (תנחומא שמות כז) את סירובו של משה לקבל את ההנהגה: "אתה סבור שמא עיכב משה שלא רצה לילך? אינו כן, אלא כמכבד לאהרן. אמר משה: עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא במצרים שמונים שנה ועכשיו אני נכנס בתחומו של אחי ויהא מיצר, לכך לא היה רוצה לילך". נאמנות נוספת אנו מוצאים בהתנהגותו של משה כאשר הקב"ה מציע לכלות את ישראל ולעשות אותו לגוי גדול במקומם, שהצעה הזו היא למעשה להחליפו באברהם יצחק ויעקב ולהתחיל ממנו בהקמתו של עם חדש שהוא יהיה אבי האומה החדשה. ומשה דוחה את ההצעה הזו ומבקש: "זכור לאברהם יצחק ולישראל עבדך", ומוכן אפילו לוותר על העולם הבא שלו למען ישראל כמו שהוא מבקש מהקב"ה: "מחני נא מספרך" וספרו של הקב"ה הוא עולם הנצח.

ואת תכונת הרועה האמיתי של משה ראה הקב"ה במשה גם כשברח ממנו גדי ורדף אחריו ומצאו שותה, אמר משה: "אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני הצמא, עייף אתה, הרכיבו על כתפו. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך - חייך אתה תרעה צאני ישראל" (שמו"ר ב).

את אמירתו של רבי יהושע לרבן גמליאל (ברכות כח א): "אוי לו לדור שאתה פרנסו ואוי לו לספינה שאתה קברניטה" מסביר הראי"ה קוק בספרו "עין איה" (שם) את ההבדל שבין פרנס לקברניט: פרנס הוא המנהיג הקשוב למצוקות הפרט הדואג למילוי צרכיו של היחיד, כי הפרנסה היא מלוי צרכיו האישיים של כל פרט ופרט, והיא אינדיבידואלית ושונה מאדם לאדם. מה שאין כן הקברניט, הוא אינו נכנס לפרטים, הוא דואג לכלל הספינה להשיטה מנמל המוצא ולהביאה לנמל היעד, מבלי להיות מודע לצרכיו של כל פרט ופרט מנוסעי הספינה. ומסביר הראי"ה שמנהיג אמיתי של עם ישראל הוא מנהיג שיודע לשלב את שתי ההנהגות הללו יחד, להיות דואג לצרכים והמצוקות של הפרט (פרנס), ועם זאת לדעת לעצב מדיניות והנהגה כללית שתתן פתרונות לצרכים של

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

"וסגולה גדולה להינצל מדברים רעים"

לפני כמאה ועשרים שנה, בהגיעו לגיל 81, נאלץ הרב משה פייבלוביץ לשרת בצבא הרוסי. בהיותו בצבא נתקל בשאלות קשות...

המשך בעמי 2

שוויית חורף

לאחרונה רכשנו דירה (יד שנייה). האם אנחנו מחויבים להזמין בעל מקצוע שיקלף את הסיד ויעשה 'זכר לחורבן'?...

המשך בעמי 3

סיפור לשבת

"החתונה הגדולה" בז'לובין

בחודש סיוון של שנת תקס"ז היו כל הדרכים ברוסיה הלבנה מובילות אל העיירה ז'לובין. אלפי חסידים ששים ושמחים...

המשך בעמי 3

שביבים

- תנ"ך בגובה העניות
- צעירים יודעים את הכל...
- תתרפא ממחלתך
- איתותים

המשך בעמי 5

כלל הציבור (קברניט). שתי ההנהגות הללו היו במשה, "ויצא משה אל אחיו וירא בסבלותם" - לפי המדרש ראה כאן משה שתי ראיות, ראית פרנס וראית קברניט, וכך מובא במדרש (ויק"ר לז): "ראה משא גדול על קטן ומשא קטן על גדול, משא איש על אשה ומשא אשה על איש, משא זקן על בחור ומשא בחור על זקן, והיה הולך ומיישב להם סבלותיהם" כאן נהג משה מנהג "פרנס" טיפל במצוקות של הפרט. ועם זאת דאג משה גם לצרכי הכלל: "ראה שאין להם מנוחה, ואמר לפרעה: מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך, אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים, אמר פרעה למשה: לך עשה להם כמו שתאמר, הלך משה ותיקן להם את יום השבת לנוח".

"וסגולה גדולה להינצל מדברים רעים"

לפני כמאה ועשרים שנה, בהגיעו לגיל 81, נאלץ הרב משה פייבלוביץ לשרת בצבא הרוסי. בהיותו בצבא נתקל בשאלות קשות של מאכלות אסורים, שמירת שבת וכיו"ב. הוא נשלח לשרת עם יחידתו לבאחריין על גבול אזבורביג'ן וטורקיה. נמנה על חסידי ראדזין. עלה לארץ ישראל בסוף שנת תרפ"ט וחי בירושלים. השאלות הופנו לרב שמחה יאיר רוזנפלד זצ"ל מחסידיו של האדמו"ר מגור בעל ה"שפת אמת" זצוק"ל, וכיהן כרב בפיטריקוב כעשרים ואחת שנה. מחבר ספר "תורה ושמחה" על פרשיות התורה. {בנו ר' שלמה זלמן שרגאי ז"ל היה ראש מחלקת העלייה בסוכנות היהודית.}

מתוך התשובות ניתן להסיק מה היו השאלות.

"מכתבך הגיע הנה לפני חג הפסח העבר, בעוד לא הייתי באהלי, ולא בא לידי. גם מפני הטרדות הגדולות אשר סבבוני בעתים ההם, נשארו חבילות מכתבים בלי תשובה, וכעת בחפשי בין אמתחת הכתבים ראיתי מכתבך - ואם כי אינני זוכר מי אתה, אבל מוכיח מתוכו כי אתה ממדינתנו וגלילותינו כי זכרת שמי בדיוק -- והנה רואה אנוכי כי גם בהיותך מטולטל בארץ רחוקה, הנה דבוקה נפשך בתורת חיים, וגעגוע לבך לדעת כל פרטי ושרשי המצוות אשר הם חיי רוחנו. על כן אשיבך על כל שאלותיך בפרטות:

א) בעניין הברכות על מאכלי איסור, הדין הוא שאין מברכין לא לפני-ה ולא לאחרי-ה, רק באוכל באונס, והרבה יש לדבר בזה. אמנם עצה קלה יש, אשר תמיד קודם אכילה, תאכל מעשי פת ולברך "המוציא", כי הפת הוא כשר וראוי לברכה, ואחרי כל האכילה תברך ברכת המזון וממילא האכילה של התבשיל נפטרת. ובמקום שאין באפשרות ליטול ידיים, מכל מקום ברכת המוציא לפני, וברכת המזון לאחר האכילה, פוטר הברכות.

ב) נטילת ידיים לתפילה אינו מעכב ובמקום שאי אפשר לו לנקות הידיים בעפר או בעשבים או במלבוש, אבל ח"ו לעבור על ידי כך זמן התפילה. והעובר תפילה במזיד אין לו תקנה להשלים בתפילה אחרת, כי רק בשוגג או באונס יש תשלומין.

ג) על דבר לשאת לחם בשבת מחוץ לעיר, אם אפשר על ידי גוי המכירו, בוודאי טוב, או אפשר לבקש מהגוי שייתן מלחמו שהביא שמה והוא יחזיר לו בבואו להעיר מלחמו, ואם שני אלה אין באפשרות, הרי אונס הוא, ויקח אתו מעט לחמו כפי ההכרח.

ד) לבוש הציצית הוא עניין גדול, וסגולה גדולה להינצל מדברים רעים, וציצית עולה תרי"ג המצוות שמובדלים אנחנו בהם מכל האומות, ולא יתבייש מפני המלעיגים ויהי מורא שמים עליך, ואם אפשר תוכל להסתירם תחת הבגדים או להחביא את הציצית תוך הכנפות.

ה) אורז נהגו בו איסור גמור בפסח במדינתנו ואסור לכל איש אשר דעתו ורצונו לחיות כאותם הקבועים ודרכם שם עושים כמנהגם (הפסקה האחרונה אינה מובנת... ש.ש.). אבל באמת יש בו גם חשש איסור חמץ גמור, כי הרבה פעמים מעורבים בו גרגירי תבואה. ואתה האיש היקר חזק ואמץ ויהי ה' עמך, ועשה בכל אשר תוכל לקיים מצות ה' יתברך שמו ולהתרחק מהעבירות בכל היכולת, והוא יתברך שמו יהיה בעזרך בכל אשר תפנה ויתן חנך בעיני השרים עובדי הקיסר ירום הודו, ותזכה לכל טוב הצפון ליראי ה' ולחושבי שמו, ונראה במהרה ביאת משיחנו אשר יקבץ פזורנו ולהר הקודש ינהלנו בב"א. החותם ברגש לב שמחה יאיר במ"פ אבד"ק פיעטרקוב {סיני כרך קכ}.

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת רחל הכהן-שפירא, בית וגן ירושלים:
לאחרונה רכשנו דירה (יד שנייה) בס"ד ובשעה טובה ומוצלחת. מספר ימים לאחר שנכנסנו לדירה שמנו לב כי בעל הדירה הקודם לא שייר 'זכר לחורבן' בכניסה לבית. האם אנחנו מחויבים להזמין בעל מקצוע שיקלף את הסיד ויעשה 'זכר לחורבן'?

תשובה: משנחרב בית המקדש תיקנו חכמים לשייר אמה על אמה לא מסוידת כנגד הפתח, ותקנה זו מוזכרת בגמרא[א] ובהלכה[ב].

עוד מבואר בגמרא[ג] שאדם שקונה בית מסויד אינו צריך לקלף את הכתלים, אך כשצובע מחדש את הבית או אז צריך לשייר 'אמה על אמה', ונפסק דבר זה להלכה.

אמנם ה'מגן אברהם'[ד] כתב שכל זה מדובר באדם שקנה דירה מגוי, שכיוון שהגוי אינו מחויב בהלכה זו, אם כן הסיוד המושלם נעשה בהיתר ולכן הקונה אינו חייב לקלף את הסיד, אך בקונה מיהודי חייב לקלף, מאחר שהסיוד המושלם נעשה באיסור.

ולכן אם בעל הדירה הקודם היה יהודי, הרי שאכן צריכים אתם לקלף את הסיד כדי לעשות 'זכר לחורבן'[ה].

יישוב טוב!

א - מסכת בבא בתרא דף ס' עמוד ב'
ב - שולחן ערוך חלק אורח חיים סימן תק"ס סעיף א'.
ג - מסכת בבא בתרא שם.
ד - סימן תק"ס סעיף א'.
ה - אמנם בשו"ת אג"מ או"ח ח"ג סימן פ"ו מבואר שקבלן הבונה דירה אינו חייב לשייר אמה על אמה מאחר שאינו בונה וסד כדי לדור, וממילא גם הקונה אינו חייב לקלף מאחר שנעשה בהיתר וא"כ גם מי שרוכש בית זה מהבעל הבית הראשון אינו חייב לקלף את הסיד, אמנם כמדומה שהמנהג אינו כאג"מ בזה, ועוד שאם בעל הבית הקודם עשה צביעה בבית ואז הרי חייב היה לשייר, ולא שייר, א"כ שכבת צבע זו נעשתה באיסור וחייב לקלפה ודו"ק. וע"ע במ"ב שם ס"ק ב' שבזמנינו לא נהגו לשייר ועי"ש איך שמיישב, אך מ"מ בזמננו אכשר דרא ורבים ושלמים מקפידים על הלכה זו, ולכן סתמתי למעלה שיש להם לקלף את הסיד ולעשות 'זכר לחורבן' ויה"ר שנזכה לבניין בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן!

סיפור לשבת

"החתונה הגדולה" בז'לובין*

בחודש סיוון של שנת תקס"ז היו כל הדרכים ברוסיה הלבנה מובילות אל העיירה ז'לובין. אלפי חסידים ששים ושמחים חשו עצמם 'מחותנים' בשמחה שעתידה להתקיים בעוד שבועות ספורים בעיירה - חתונה היסטורית בה יתקשרו שתי משפחות רמות יחס, שכל אחד מראשיה היה רבן של ישראל, בקשר אמיץ, קשר של קיימא.

החתן התמים למעלות היה רבי יקותיאל זלמן בנו של רבי יוסף בונם וולס, חתן הסניגור שבכל הדורות - הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב. הכלה הינה מרת ביילא בתו של רבי דובער (לימים, 'האדמו"ר האמצעי'), בנו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי, בעל ה'תניא' ואבי שיטת ושושלת חב"ד.

השידוך, שהתקיים כמנהג הימים ההם בעוד החתן והכלה צעירים לימים, היה לשיחת היום ברוסיה היהודית כולה. וכי קלה היא? צדיקי הדור, אבות החסידות, תלמידיו של המגיד הגדול ממעזריטש, יתכנסו ויבואו לפונדק אחד למשך ימים ארוכים של שמחה ומשתה ויום טוב. תורה וחסידות יושפעו שם לרוב, מדרגות נאצלות והשגות קדושות, וגם מעיין ישועות מפכה, שהרי בכלל פתוחים להם לצדיקים שערי שמיים, וביום שמחת ליבם נפתחים הם עוד יותר וכולם יבואו בהם.

לא בכדי נבחרה העיירה ז'לובין כמקום בו תתקיים החתונה.

אמנם בנוהג ששמחת חתונה נערכת בעיר מגורי הכלה, ואולם חסו המחותנים על כבודו וטרחתו של הצדיק המחותן מאחר והמרחק בין בארדיטשוב ללאדי רב. ז'לובין, בה התגוררו חסידים רבים של האדמו"ר הזקן בעל ה'תניא', הייתה מקום ביניים והיא הוסכמה כמקום מתאים לעריכת השמחה ולשהות של ימים אחדים בצוותא. בתנאים נכתב כי "החתונה תהיה פה בירושלים". משהתקרב מועד החתונה הוסכם, כמנהג רווח בימים ההם, שהחופה תתקיים באחר הצהריים של ערב שבת וסעודת החתונה - בליל שבת.

ראשונים הגיעו לז'לובין צד הכלה שהתגוררו סמוך יותר. כשהגיע הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב, שלח בעל ה'תניא' את בנו המחותן להיכנס אל אכסנייתו של המחותן הגדול ולקבל פניו. אך רבי דובער חשש. שמועות הילכו כי רבי לוי יצחק מתרעם על בנו של הרב מלאדי שאומר 'חסידות' ברבים. הכוונה הייתה להמון סתרי תורה וענייני קבלה מהם בנויים הדברים, והיו שסברו שאין המון העם ראויים לכך ואסור לעסוק בזה עם כל אחד. אביו אימצו שלא ייירא וייחת, והוא יצא לאכסניית הצדיק, סב החתן.

ואת אשר יגור בא לו. מיד כשנכנס הכירו רבי לוי יצחק ופנה אליו בגערה: "הכיצד תעז לדבר נפלאות בסתרי תורה ועומק פנימיות החסידות, באוזניי שמעתי מאדוננו מרן

המשך בעמוד הבא...

הבעל שם טוב הקדוש שמי שלא ראה את פניו ולא הביט בו אסור לו לדרוש בזאת לציבור, ואם עושה כך הרי זה כלאו של עשרת הדברות". רבי דובער נחרד. הוא הכיר בגדולתו ובעוצמתו של המחותן ושב לאכסניית אביו בפחד. רבי שניאור זלמן נטל את מטהו והלך לבית האכסניה. "מדוע ביישת את בניי?" שאל את רבי לוי יצחק. "הרי באמת כך אמר הבעש"ט", השיב הצדיק. "חושש אני לשלומו אם ימשיך". סב הכלה הסביר: "בני שמע את התורות ממני ואני אכן ראיתי את פניו של הבעש"ט". אם כך, הסכים רבי לוי יצחק, "ישב בנכם נא כאן ויאמר דברי אלוקים חיים". רבי דובער הסכים על אתר, אך תנאי היה עימו. רבי לוי יצחק נודע כמי שהתלהבותו בכל דבר קדושה הרקיעה שחקים. החשש היה שמא יתרגש מהדיבורים הנעלים והתלהבותו תבלבל את האומר. הצדיק הבטיח שלא יבלבל אותו בהתפעלותו. ואז פתח רבי דובער במאמר חסידות עמוק. המחותן הקדוש הקשיב והחל מתלהב, התנענע, נענע אצבעותיו בפיו, אטם את אוזניו ועצם את עיניו בכדי שלא יביע את התרגשותו והתפעלותו מהדברים המאירים. אך בשלב מסויים התגברה סאת התלהבותו, הוא ניגש, כיסה את פניו וראשו של רבי דובער בטלית ובירכו בכל לב: "ששום עין רעה לא תזיק לך חלילה, שמלאכים, שרפים ואופנים לא יתקנאו בך חלילה". המילים הללו ריגשו ובלבלו את אבי הכלה והוא עצר את מאמרו.

דגים בהינף מטפחת

בבוקר יום החופה והרבנית מלאדי נכנסת לחדרו של האדמו"ר הזקן בבית האכסניה, וטענה בפיה: עליה מוטלים צרכי הכנת סעודת החתונה בליל שבת, כפי המנהג שצד הכלה מגיש את סעודת החתונה. שמחה היא במטלה זו ומוכנה לטרוח יחד עם כל בני המשפחה, ואולם אין בכל האזור דגים. חסידים נשלחו, חרשו את הגלילות ואין אפילו דג אחד לרפואה. איזו סעודת שבת וחתונה היא זו בלא דגים?! ויותר מכך, שמועה גונבה לאוזניה כי המחותן הקדוש עניינים טמירים לו בדגים של סעודת מצווה, ואם אין דגים - מושך הוא ידו מכל הסעודה ומסתפק בברכות 'בורא פרי הגפן' ו'המוציא'. נקל לשער את גודל המבוכה שהרבי מבארדיטשוב הינו אורח משפחתו של הרב מלאדי ואין הוא סועד על שולחנם...

"אני לא אתערב בזאת", השיב לה רבי שניאור זלמן, "לכי נא אל המחותן בעצמו והוא יחולל נפלאות". רבי לוי יצחק התפלא: "אין דגים לשבת? וכי אין נהר בעיר?" "יש", השיבו שליחיה של הרבנית מלאדי. "נהר הדינפר עובר בסמוך, אלא שריקן הוא. מצולה שאין בה דגים".

ציוה הרבי מבארדיטשוב להזמין עגלה עם עגלון ולבקש את המחותן שיצטרף עימו לביקור בן כמה דקות בשפת הנהר. בהגיעם, הוציא הצדיק מכיסו מטפחת, נופף בה כה וכה מעל המים ושפתיו ממלמלות שורות מתוך הפיוט אותו ייסד האר"י הקדוש 'אזמר בשבחין' הנאמר בליל שבת. הוא קרא בקול את השורה 'ונונין עם רחשין' (נונין בארמית=דגים).

הנוכחים תהו אם חלום זה או מציאות שמיימית: המוני דגים התקבצו ובאו מכל עבר, בשחייה מהירה ובקפיצות עליזות. כולם רצו והביאו חביות ודליים למכביר והעמיסו עגלות טעונות בסחורה המבוקשת.

לא חסרו אפוא דגים בסעודת חתונת חב"ד-בארדיטשוב באותו ליל שבת.

סמוך לחופה, בבית פנימה ניטש ויכוח. איש לא רצה להיות הראשון שפונה ויוצא, והסברים משכנעים של כבוד התורה בפיהם. רבי לוי יצחק טען שהוא שמע עתה מאמר 'חסידות' מפי המחותן רבי דובער. הוא נחשב כעת לרבו, ואין זו ממידת דרך-ארץ לצאת לפניו אל החופה. 'בעל התניא' סירב לצאת לפני רבי לוי יצחק, קשיש צדיקי הדור, ומידת הכבוד שרחשו האחד לזולתו עיכבה את החופה. איש לא נכנע לשעון המתקתק. כבוד התורה ויקרה קודם לכל. לבסוף לא נותרה ברירה, המשקופים שסביב פתח הכניסה לבית הוסרו, ושלושת הצדיקים יצאו יחדיו.

החופה ארכה שעה ארוכה וההתרגשות בקרב ההמונים גאתה. תחת החופה אמר האדמו"ר הזקן בעל ה'תניא' מאמר חסידות נאדר בקודש והוא נודע כמאמר 'כי על כל כבוד חופה'.

הארגון והסדר בחתונה היו אבן בסיס להצלחתה. את עובדת היותם של צדיקים נוספים באותה שבת בז'לובין, פתרו המארגנים בדרך מקורית. ברחבה גדולה נערכו שולחנות ארוכים וכל רבי ישב בנפרד בראש קבוצת אנשי שלומו, עורך את שולחנו. בין הצדיקים היה גם, כך מסתבר, הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל, מחותנו של האדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי. חלק המתינו בתורים ארוכים ליד שולחנות הרבי שלהם דווקא, ואחרים הלכו אל כולם. מופתים רבים התגלגלו מתחת לשולחנות הארוכים של סעודת החתונה ובמשך כל שבוע ה'שבע ברכות'. לרוב, היה זה בעל ה'תניא' ששלח את מבקשי הישועה אל מחותנו רבי לוי יצחק מבארדיטשוב. אך גם הוא עצמו גילה זרוע עם גבורה.

בין ההמונים נכח החסיד רבי בנימין קלעצקער. רבי בנימין זה היה קשור ברבו בעל התניא, וכבר תקופה ארוכה שהיה חולה מאוד, שוכב בלא יכולת תנועה. כשקיבל הזמנה לחתונה הגדולה, עליה היה חתום רבו, ביקש בעוז שייקחוהו לז'לובין. בני המשפחה ניסו לסרב כי היה זה דבר כמעט בלתי אפשרי לגרור חולה משותק. הם אף ניסו להסביר לו שהזמנות נשלחו לכולם, בין לבריאים ובין לחולים, בין למי שיכול לבוא ובין למי שלא. אך הוא, חסיד מקושר, סבר שאם הרבי מזמין יש להופיע ובכך טמונה ישועתו. בהתגבר השמחה בסעודת ליל החתונה, הובא רבי בנימין אל הרבי, ולבקשתו הושיבוהו על ספסל. הרבי הגיש לו כוסות בירה לברכת לחיים בזה אחר זה. לאחר כמה כוסות שכאלו הורה לו: "לך רקוד עם החסידים". רבי בנימין שב לביתו בריא ושלם..

השמחה הגדולה הסתיימה בשעת לילה מאוחרת. הצדיקים ביקשו לצאת מהאולם הגדול, שם נערכו ריקודי המצווה, והתברר כי לא ניתן לצאת. האולם דחוס ועמוס בהמוני חסידים. לא ניתן היה להגיע אל פתח הדלת. "מחותן", פנה רבי

המשך בעמוד הבא...

לוי יצחק אל רבי שניאור זלמן, "אי־אפשר לצאת דרך הכותל הגשמי. הרי יודעים אנו כי רק 'העלם' הוא הכותל הגשמי, ובכוחנו לחלוף בו..." "לא כל מה שיכולים יש לעשות", השיב לו בעל התניא. נדחקו הצדיקים בין ההמון עד שיצאו.

מופתים של ז'לובין

במשך שבוע ה'שבע ברכות' נותרו הצדיקים בעיירה, והמונים צבאו על דלתותיהם. ביותר היה עמוס התור אצל הרבי מבארדיטשוב, שכן בעל ה'תניא' עצמו שיגר אליו מבקשי ישועה. רבים שבו לביתם נושעים. השבוע הארוך בז'לובין נתן הזדמנות לחסידים רבים שלא יכלו או לא הספיקו להגיע לשבת, להשתתף בשמחה. גם מתנות שונות הוענקו לזוג הנישא ולסבים הצדיקים.

בלילות ה'שבע ברכות' התכנסו מידי ערב לשמחה רבתי. לאורך כל קירות האולם עמדו 'בעלי מנגנים', כינורות בידיהם והם פרטו באחידות ניגוני שמחה. אחד מן המנגנים היה חסיד בשם רבי שלמה שהיה שו"ב ונחשב מאוד. הוא ניגן בעוז, כששני המחותנים רקדו יחד לצלילי כינורו. לפתע הסתובב אליו הצדיק מבארדיטשוב ואמר באוזנו: "הסתכל נא על לבי בעת הניגון ולא יהיו לך מחשבות זרות באותם רגעים נעלים".

חסידיו של אדמו"ר הזקן כל־כך התפעלו מהנהגתו והתנהגותו השמיימית של רבי לוי יצחק, והם שאלו את רבם על מהותו ומדרגותיו. "מה שהמלאך מיכאל למעלה, הרב מבארדיטשוב למטה", השיב להם.

כך גם היה ביום ראשון שלמחרת שבת החתונה. הרבי בעל ה'תניא' דרש מאמר חסידות וסיים: "הקב"ה צדיק למעלה ורבי לוי יצחק צדיק למטה".

הערצתו של בעל ה'תניא' לרבי מבארדיטשוב התבטאה גם בנסיעה חזור. הרבי ישב מכונס בהגיגיו, ולפתע פנה אל העגלון היהודי שהיה קשור אליו בכל מאודו, למרות היותו בור ועם הארץ: "אמור נא, מה תאמר על מחותניך!..." "איש פלאי הוא", השיב העגלון, "אך אין כמוכם, רבי...".

*כתב ירוחם לנדסמן "משפחה".

שביבים / שאול שיף

תנ"ך בגובה הענווה

חמדת לבבי, נשיא מכללת "אורות ישראל", הרב פרופ' נריה גוטל שליט"א, זכה וזיכה את הרבים בהוצאה לאור של אסופת מאמרים מאת פרופ' אלעזר טויטו זצ"ל. המעיין במאמריו של פרופ' טויטו המכונסים בשני כרכים הנושאים את השם: "זכר לעולם בריתו", פרקי מחקר ופרשנות, ישכיל לאלתר "מה ביני לבין חמי". מה בין עזי המצח המבקשים להנהיג פרשנות בשיטת "תנ"ך בגובה העיניים", המעבירים ל"דום" את אבות האומה ופרשני המקרא מהראשונים, לבין כתיבה של פרופ' טויטו הספוגה בענווה ויראת כבוד ושמים. אין ספק כלל כי בארון הספרים היהודי, מקומו של הספר הזה הוא בשורות הראשונות. לצד ספרו של פרופ' טויטו על "אור החיים הקדוש" (גם הוא בהשתדלותו של הרב פרופ' נריה גוטל ובהוצאת מכללת "אורות ישראל"). את הספר ערך בנו הרב ד"ר אוריאל טויטו הי"ו וגב' יעל ברוש שקדה על מלאכת ליטושו של הספר, עיצובו והבאתו לדפוס. פרופ' טויטו היה דמות חינוכית בכל הליכותיו, "והיטיב לקשור קשרים עם הנוער שסביבו כמו גם עם מבוגרים שראו בו כתובת לשאלות ולהתייעצות. מקום מיוחד בהגותו החינוכית וממילא גם בפעילותו החינוכית, הקדיש לשאלת חינוכם של בני השכבות החלשות. הוא קרא לשילובם במערכת החינוך הרגילה, כפר בהגדרתם כ"טעוני טיפוח", והתנגד להפרדה של מערכות החינוך בשל פערים ברמה לימודית או דתית." בנות משפחתי שהיו תלמידותיו במחלקה לתנ"ך באוניברסיטה בר־אילן, אמרו לי לא אחת, כי אם היו מגלים את אוזנן כי הוא אחד מל"ו הצדיקים של הדור ומהנסתרים, לא היו מופתעות כלל וכלל.

צעירים יודעים את הכל...

בספר "אלה תולדות פרץ" על הרב החסיד המשפיע, הרב ר' פרץ מוצקין זצ"ל (הוצאת קה"ת) יש פרק מיוחד (שער הסיפורים) המתעד סיפורים שסיפר הרב פרץ מוצקין.

(בהקדמה לשער הזה מסופר: ישב ר' פרץ בהתוועדות וסיפר סיפור מסוים. כשסיים, נענה אחד המסובים הצעירים ואמר, ש"ישנה גירסא מדויקת יותר של הסיפור כפי ששמענו בשיחות הרבי נשיא דורנו". בשמעו כך, הפסיק ר' פרץ מלדבר, ורק לאחר זמן מה המשיך ואמר: "הן אמת, זה מכבר חשבתי שאיני צריך יותר להתוועד ולדבר. הצעירים יודעים כבר את הכל בעצמם". והמשיך, "אמנם, את הסיפור הנזכר שמעתי בנוסח הזה, ומספר הסיפור שמע אותו גם כן בנוסח זה מהמשפיע שלו, וכן למעלה בקודש. כך שבמשך כ-150 שנה התוועדו ו"חיו" עם הסיפור כולל השגיאות שבו- אבל חיו! ובזכותו התגברו במסירות נפש על ניסיונות והרפתקאות שונות. ואילו עתה- בלי השגיאות- מה קורה עתה?!...")

הנה אחד מהם: בעת "החתונה הגדולה" (ראה בסיפור לשבת) בז'לובין היו מהאורחים הצדיקים שביקשו מרבי לוי יצחק מברדיטשוב לשאול את מחותנו, אדמו"ר הזקן (בעל התניא והשולחן ערוך הרב) מדוע הוא מגלה את סודות התורה בריבוי ובפרסום - אף שהבעש"ט התבטא "כבוד אלקים הסתר דבר". רבי לוי יצחק אכן שאלו, אולם אדמו"ר הזקן השיב למחותנו במלים אלה: "ולמה לא אמר זאת הבעש"ט אלי?". שאל אותו רבי לוי יצחק: "מחותן, כיצד ראית את הבעש"ט בהקיץ או בחלום?". (הבעש"ט הסתלק בהיות האדמו"ר הזקן תינוק) והשיב אדמו"ר הזקן שלוש פעמים: "בהקיץ, בהקיץ, בהקיץ...".

תתרפא ממחלתך

סיפר ר' יהושע ליין (מהמשפחות המיוחסות בחב"ד):

אחד מתושבי ליאזנא או ליאדי, היה רגיל להיכנס לפרקים לאדמו"ר הזקן להתפלפל אתו בנגלה. באחד הימים שאל אותו האדמו"ר הזקן שאלה בהלכות טריפות. הלה הורה לאיסור ואילו האדמו"ר הזקן הורה להיתר. והתפלפל אתו האדמו"ר הזקן עד שהודה לאדמו"ר הזקן. אמר לו האדמו"ר הזקן כעת תתרפא ממחלתך, כי אצלך קיים החולי הזה וכל עוד דעתך הייתה שזהו טריפה לא יכולת להתרפא. אבל עכשיו תוכל להתרפא.

(אבני חן)

איתותים

יהודי שעסק בעסקי יבוא והרבה לנסוע לסין, הגיע לרגל מסחרו לאירופה. ואיך אפשר שלא לסור לעיירה ראדין ולהתברך מפי ה"חפץ חיים"? בא, והציג עצמו. אורו פני הצדיק ושאל מה נשמע בסין? נאנח וסיפר שהיהודים מתי מעט, הקהילות קטנות ואין מדריך ורב, מורה הוראה ושוחט.

נענה הצדיק: "ניסיון קשה הוא, אך ניתן לעמוד בו. עבורכם חברתי את ספרי "נדחי ישראל". קחהו במתנה, תלמד ותלמד אחרים". "ומה עוד נשמע בסין?" תמה הסוחר על השאלה, אך סיפר ל"חפץ חיים" את החדשות האחרונות. סכר ענק נפרץ והציף בקעה רחבת ידיים. הטביע כפרים והשחית יבול. אלפים טבעו, מאות אלפים איבדו קורת גג. וה"חפץ חיים" מזדעזע. מתעניין בכל פרט. "איי מידת הדין מתוחה". העז הסוחר ושאל: "רבי, מה לנו ולהם?!" ענהו ה"חפץ חיים": "אילו היה מישהו מציב ארגז בכיכר העיר בוורשה, בירת פולין, עולה עליו ומתחיל לנאום באידיש, למי היה מכוון דבריו?" ענה האיש: "ליהודים, ודאי" "מדוע" חקר ה"חפץ חיים", "הלא הם מיעוט בעיר הגדולה". "אכן", אישר האיש, "אבל רק הם מבינים את השפה"...

"בדיוק כך" התלהב ה"חפץ חיים". "אסונות אלו הם איתות מן השמים. אבל למי מאותתים הם? רק למי שמבין את השפה... מה מבינים הסינים באיתותי מידת הדין המתוחה? מכוונים הם אלינו כדי שנשוב בתשובה. אבל כיצד נדע עליהם? מסובבים שיהודי מסין יגיע לאירופה, ויבוא לראדין ויספר, כך שנפיק את הלקח, ונשוב בתשובה בעוד מועד"...

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל: gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדואייל: besod@013net.net